

Van Lanschot

TestamentenWijzer

Waarom een testament? Zonder testament laat u de verdeling van uw nalatenschap volledig over aan de wet. U bepaalt dan niet zelf wat naar wie gaat, dat doet de wetgever dan voor u. Bovendien laat u de mogelijkheid liggen om met een goed testament erfbelasting te besparen.

Met deze TestamentenWijzer geven wij de grote lijnen aan over de mogelijkheden. Ook attenderen wij u op de mogelijkheid van het maken van een

levenstestament. Onze estate planners kunnen samen met uw notaris een oplossing op maat voor u maken.

Inhoud

1. Inleiding

PAGINA 3

2. Geen testament

PAGINA 3

3. Testamenten in ouderkindsituaties

PAGINA 4

4. Ondernemerstestament

PAGINA 5

5. Testamenten in overige situaties

PAGINA 5

6. Clausules in testamenten

PAGINA 6

7. Het levenstestament

PAGINA 7

8. Wat kan Van Lanschot voor u doen?

PAGINA 7

N.B. Waar wij in deze TestamentenWijzer van echtgenoot en huwelijk spreken, bedoelen wij ook echtgenote, geregistreerd partner en geregistreerd partnerschap.

1. Inleiding

Iedereen die 16 jaar of ouder en handelingsbekwaam is, kan een testament laten opmaken. Uw testament wordt geregistreerd bij het Centraal Testamenten Register in Den Haag. Door deze registratie heeft het verscheuren van een testament geen zin, omdat het bestaan ervan direct is na te gaan. Wel is het mogelijk om bij de notaris uw testament te herroepen.

Er zijn verschillende redenen om een testament te maken. Er kunnen civiele redenen zijn: wie krijgt wat en onder welke voorwaarden. Een testament is een middel bij uitstek om onduidelijkheden tussen erfgenamen na een overlijden te voorkomen en de onderlinge verhoudingen plezierig te houden. Daarnaast kunnen er ook fiscale redenen zijn om een testament op te maken. Met een testament kan namelijk erfbelasting worden bespaard.

Voor het opstellen, wijzigen en herroepen van een testament heeft u een notaris nodig. U mag wel zelf een codicil opstellen. In een codicil bepaalt u wie uw meubels, sieraden en kleding krijgen als u komt te overlijden. In het codicil kunt u ook uw wensen voor uw uitvaart vastleggen. Geldbedragen kunt u niet via een codicil aan iemand nalaten. Ook kunt u geen executeur meer aanwijzen via een codicil. Een codicil moet handgeschreven zijn en worden voorzien van een datum en handtekening.

Tarieven erfbelasting 2023

Belaste verkrijging	Tariefgroep 1	Tariefgroep 1a	Tariefgroep 2
€ 0 - € 138.642	10%	18%	30%
€ 138.642 of hoger	20%	36%	40%

Tariefgroep 1: partners en kinderen,
Tariefgroep 1a: kleinkinderen en achterkleinkinderen,
Tariefgroep 2: overige

Vrijstellingen erfbelasting (2023)

Partners	€ 723.526*
Kinderen	€ 22.918
Invalide kinderen	€ 68.740
Kleinkinderen	€ 22.918
Ouders	€ 54.270
Overige	€ 2.418
Goede doelen(ANBI/SBBI)	geheel vrijgesteld

* De vrijstelling voor de echtgenoot kan worden verlaagd door pensioenen, lijfrentes en eventuele andere periodieke uitkeringen. De vrijstelling bedraagt altijd minimaal € 186.915. Dit wordt pensioenimputatie genoemd.

2. Geen testament

Als u geen testament hebt gemaakt, is het wettelijk erfrecht van toepassing. Uw erfgenamen worden in dat geval in vier groepen verdeeld die op volgorde erven. Pas als er in een voorgaande groep geen erfgenaam is, komt een volgende groep aan bod.

Als er in geen van de vier groepen erfgenamen zijn, dan gaat uw erfenis naar de Nederlandse Staat.

Groep 1. Echtgenoot en eigen kinderen, kleinkinderen

Bent u getrouwd en hebt u kinderen, dan erven uw echtgenoot en uw kinderen de volledige nalatenschap. Zij hebben allemaal recht op een gelijk deel van de erfenis. De langstlevende echtgenoot krijgt alle bezittingen en schulden en de kinderen krijgen een vordering ter grootte van hun erfdeel op de langstlevende ouder. Dit wordt wettelijke verdeling genoemd. Uw kinderen kunnen hun vordering pas opeisen na het overlijden van de langstlevende ouder. Als één van uw kinderen is overleden voordat u overlijdt, dan gaat zijn of haar deel naar diens afstammelingen, dus naar uw kleinkinderen. Dit heet plaatsvervulling: kinderen van de overledene nemen de plaats van hun ouder in.

Groep 2. Ouders, broers en zussen

Hebt u geen echtgenoot, kinderen of kleinkinderen? Dan gaat uw nalatenschap naar uw ouders, broers en zussen. Uw ouders erven elk minimaal een kwart van de nalatenschap, de rest wordt verdeeld onder broers en zussen. Leven uw ouders niet meer? Dan wordt de hele erfenis verdeeld over uw broers en zussen. Wanneer een broer of zus is overleden voordat u overlijdt, dan is ook hier sprake van plaatsvervulling. Het deel van de overleden broer of zus gaat naar zijn of haar kinderen, dus naar uw neefjes of nichtjes.

Groep 3. Grootouders, ooms/tantes en hun kinderen

Laat u niemand achter in groep 1 of 2? Dan wordt uw nalatenschap doorgegeven aan uw grootouders. Als uw grootouders niet meer leven dan wordt de erfenis verdeeld over hun kinderen, dus uw ooms en tantes. Wanneer een oom of tante is overleden, dan gaat zijn of haar deel naar hun kinderen, dus naar uw neven en nichten.

Groep 4. Overgrootouders

Als er in bovenstaande groepen geen erfgenamen zijn, dan erven uw overgrootouders. Zijn zij overleden? Dan wordt de erfenis verdeeld over hun kinderen, dus de ooms of tantes van uw ouders. Wanneer één van hen is overleden, dan gaat zijn of haar deel naar de kinderen, dus naar uw achterneven en achternichten.

3. Testamenten in ouderkindsituaties

Testamenten zijn er in allerlei vormen. De drie meest voorkomende varianten beschrijven we hieronder.

Wettelijke verdeling/ouderlijke boedelverdeling

Tot 2003 was de 'Ouderlijke boedelverdeling' de meest voorkomende testamentvorm.

Sinds 2003 is het niet meer mogelijk om een ouderlijke boedelverdeling te maken. Bestaande ouderlijke boedelverdelingen worden gerespecteerd. Vanaf 2003 hebben we te maken met de zogeheten wettelijke verdeling. Als iemand geen testament heeft gemaakt, dan is die wettelijke verdeling automatisch van toepassing. Het is ook mogelijk om de wettelijke verdeling van toepassing te laten verklaren in een testament.

In de basis komen beide testamentvormen erop neer dat de langstlevende ouder alle bezittingen en schulden van de nalatenschap krijgt en de kinderen een niet-opeisbare vordering op de langstlevende ouder. De ouder kan een rente op deze vordering vergoeden. Deze rente is pas opeisbaar als de langstlevende ouder overlijdt. Het voordeel van deze rentevergoeding is dat de vordering van de kinderen groeit door deze rente. Hoe ouder de langstlevende wordt, hoe hoger de vordering is. Als de langstlevende overlijdt, wordt eerst de vordering inclusief de opgelopen rente afgelost. Slechts over wat daarna overblijft, wordt dan nog erfbelasting betaald.

Ook kan in een testament een stiefkind tot erfgenaam worden benoemd en betrokken bij de wettelijke verdeling. Het stiefkind krijgt dan dezelfde positie als het eigen kind van de erflater. Zonder testament erft een stiefkind immers niet van een stiefouder.

Vruchtgebruiktestament

Bij een vruchtgebruiktestament wordt in de regel een testament opgemaakt waarbij de langstlevende ouder wordt uitgesloten als erfgenaam en de kinderen de gehele nalatenschap in (bloot) eigendom krijgen. De langstlevende krijgt wel het vruchtgebruik van de hele nalatenschap of een gedeelte daarvan door een zogenoemd legaat van vruchtgebruik. Dit houdt in dat de langstlevende ouder niet de eigenaar wordt van de bezittingen van de nalatenschap, maar wel de inkomsten, zoals rente en dividenden van de beleggingen ontvangt en gebruik mag blijven maken van de woning en andere bezittingen. Het kan zelfs zijn dat de vruchtgebruiker ook een interingsrecht krijgt. Dat wil zeggen dat de vruchtgebruiker ook het vermogen zelf mag opmaken. Dit vruchtgebruik eindigt wanneer de vruchtgebruiker zelf ook overlijdt. De kinderen kunnen daarna over de volle eigendom beschikken zonder dat er erfbelasting hoeft te worden betaald over de waardeangroei van bloot eigendom naar volle eigendom. Ook kan in deze testamentvorm geregeld worden dat het vruchtgebruik van de echtelijke woning eindigt op het moment dat de langstlevende ouder deze woning verlaat. Bijvoorbeeld omdat de langstlevende wordt opgenomen in een verzorgingstehuis. Deze testamentvorm kan onder omstandigheden een grotere besparing aan erfbelasting opleveren dan de wettelijke verdeling met een rentevergoeding op de vordering van de kinderen.

Combinatietestament

In bepaalde situaties wil de erflater (opsteller van het testament) de keuze van de verdeling van de nalatenschap overlaten aan de langstlevende echtgenoot. Die kan dan zelf een keuze maken voor bijvoorbeeld de wettelijke verdeling, een legaat van vruchtgebruik (zie hierboven) of een combinatie van de verschillende genoemde mogelijkheden. Bij deze keuze kan desgewenst besparing van erfbelasting meegenomen worden.

4. Ondernemerstestament

Als u ondernemer bent, is een goed testament helemaal belangrijk. Belangrijke vragen zijn onder andere; wie moet de onderneming voortzetten? Of moet de onderneming na uw overlijden verkocht worden?

Wie verkrijgt de aandelen van de BV, alleen de beoogde bedrijfsopvolger of ook (andere) kinderen? Wat zijn de gevolgen voor uw echtgenoot indien u de onderneming nalaat aan een kind? Een goed ondernemerstestament zorgt voor continuïteit van uw bedrijf, zonder dat belangen van uw andere erfgenamen verwaarloosd worden. Voor ondernemers is het wettelijk erfrecht niet optimaal. De continuïteit van uw bedrijf wordt door het wettelijk erfrecht niet maximaal gewaarborgd.

Daarnaast kan het fiscaal nadelig uitwerken. Het wettelijke erfrecht leidt ertoe dat het gehele vermogen toekomt aan de langstlevende echtgenoot, dus ook uw onderneming. De kinderen krijgen slechts een vordering op de langstlevende echtgenoot. Hierdoor is de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) niet volledig te benutten. Voor ondernemingsvermogen geldt onder voorwaarden namelijk een vrijstelling. Tot € 1.205.871 (2023) geldt een volledige vrijstelling, daarboven is 83% vrijgesteld. Over de resterende 17% is erfbelasting verschuldigd. De vrijstelling kan echter alleen gebruikt worden door degene die de onderneming erft. Door het toepassen van de BOR kan de onderneming tegen beperkte erfbelasting (en wellicht Box 2-heffing) worden overgedragen aan een bedrijfsopvolger. Maar niet alleen het testament moet goed zijn geredigeerd willen de nabestaanden de BOR kunnen toepassen. Ook de statuten en eventuele aandeelhoudersovereenkomst mogen dit niet in de weg staan. Als een kind de beoogde bedrijfsopvolger is, dan staat bij het wettelijk erfrecht het kind aan de zijlijn en moet hij/zij de onderneming kopen van de langstlevende echtgenoot. De discussie over de voorwaarden en de prijs begint dan. Met een ondernemerstestament probeert u te voorkomen dat uw erfgenamen het niet eens worden over de voortzetting van uw bedrijf. U voorkomt dat het bedrijf moet worden verkocht en dat er discussie ontstaat over het verdelen van de opbrengst.

5. Testament in overige situaties

Hebt u geen kinderen? Zonder testament erft uw echtgenoot na uw overlijden uw nalatenschap. Maar als die vervolgens ook overlijdt, gaat uw erfenis uiteindelijk naar de bloedverwanten van uw partner. Te weten naar diens ouders, broers, zussen en hun kinderen. Uw eigen ouders, broers en zussen krijgen niets. Hebt u geen echtgenoot of kinderen? Dan erven uw ouders, broers en zussen. Door het maken van een testament kunt u andere erfgenamen benoemen. U kunt in uw testament bijvoorbeeld regelen welke familieleden wel en niet in aanmerking komen voor (een deel van) uw erfenis.

Het eerdergenoemde vruchtgebruiktestament is een testamentvorm die ook in deze situaties gebruikt kan worden. Bijvoorbeeld: u bent alleenstaand zonder kinderen en benoemt de dochter van uw broer tot uw erfgename. U legateert aan uw broer het vruchtgebruik. Zijn dochter, uw nichtje wordt daarmee de zogeheten 'blooteigenaar'. Bij het overlijden van uw broer hoeft uw nichtje dan geen aanvullende erfbelasting meer te betalen over uw nalatenschap. Uw nichtje krijgt na het overlijden van haar vader de volledige bevoegdheid over het vermogen.

Ook is het mogelijk dat u een 'goededoelentestament' maakt, waarin u laat regelen dat uw vermogen vererft naar een goed doel. Er zijn verschillende mogelijkheden om bij uw overlijden iets na te laten aan een goed doel. Bijvoorbeeld met een legaat in uw testament, of door het benoemen van één of meer goede doelen tot erfgenaam. Uw nalatenschap wordt dan onder het goede doel en de andere erfgenamen verdeeld in de percentages zoals u dat hebt aangegeven in uw testament. Daarnaast is het ook mogelijk dat u zelf een goeddoelstichting opricht.

Dat kan zowel tijdens uw leven als bij testament. Als u dit doet bij testament, dan vindt de oprichting na uw overlijden plaats. Uw erfenis gaat dan belastingvrij naar het goede doel, mits dit goede doel de zogenaamd ANBI-status heeft. U kunt op de website van de belastingdienst nagaan of een goed doel een ANBI-status heeft.

6. Clausules in testamenten

In een testament kunnen allerlei clausules opgenomen worden, die voorwaarden stellen aan het erven. De meest bekende clausules zijn de uitsluitingsclausule en de echtscheidingsclausule. Hieronder lichten wij enkele clausules toe.

Uitsluitingsclausule. Het is mogelijk om in uw testament een bepaling op te nemen dat hetgeen een erfgenaam erft niet valt in een gemeenschap van goederen waarin hij/zij getrouwd is. Dit houdt dan in dat de erfenis privévermogen blijft van de erfgenaam. Bij een echtscheiding houdt de erfgenaam uw volledige erfenis en hoeft dit niet gedeeld te worden met de ex-partner. U kunt de clausule zo maken dat deze altijd geldt of dat de uitsluiting van de aangetrouwde eigenlijk alleen geldt als het huwelijk eindigt door echtscheiding. Onder het nieuwe huwelijksgoederenrecht per 1 januari 2018 blijven erfenissen privévermogen. Toch blijft de uitsluitingsclausule van belang, voor het geval uw erfgenaam al voor 1 januari 2018 is gehuwd of in zijn of haar huwelijkse voorwaarden een gemeenschap van goederen heeft gecreëerd.

Echtscheidingsclausule. Met deze clausule bepaalt u dat als een procedure tot echtscheiding is gestart, uw echtgenoot niet meer van u erft en evenmin andere bij testament bepaalde functies kan uitoefenen (bijvoorbeeld executeur van uw nalatenschap).

Voogdij. Als beide ouders wegvallen, oefent een voogd het ouderlijk gezag uit over het minderjarige kind. De benoeming van een voogd kan geregeld worden in een testament. Is dit niet gebeurd, dan benoemt de kantonrechter een voogd.

De voogd is verantwoordelijk voor de opvoeding en het vermogen van het minderjarige kind. Daarmee neemt de voogd als het ware de rol van de ouders over. De erfenis kan worden aangewend om (een deel) van de kosten van de opvoeding te financieren.

Bewind. Als u van mening bent dat uw erfgenamen (nog) niet de volledige verantwoordelijkheid kunnen dragen van het door hen te erven vermogen, dan kunt u voor een bepaalde periode een bewindvoerder benoemen. Dit kan te maken hebben met de leeftijd of met het gedrag van de erfgenamen, maar ook met de complexiteit of omvang van het vermogen.

Executeur. U kunt in een testament een persoon aanwijzen als executeur. De executeur zorgt dat alle nog openstaande rekeningen worden betaald, dat de belastingaangifte wordt gedaan en dat de erfgenamen hun erfdeel krijgen. Het benoemen van een executeur maakt het afhandelen van de nalatenschap eenvoudiger. Als er geen executeur is aangewezen, zijn alle erfgenamen gezamenlijk hiervoor verantwoordelijk.

Tweetrapsmaking. De tweetrapsmaking wordt ook wel fidei-commis genoemd. Een tweetrapsmaking is een bepaling in een testament waarbij u twee opeenvolgende erfgenamen benoemt. U beschikt als het ware twee keer over uw vermogen.

Bijvoorbeeld, u bepaalt dat uw kind erft (1e trap), en u bepaalt dat bij later overlijden van dit kind hetgeen nog over is van uw erfenis, vererft naar bijvoorbeeld uw andere kind (2e trap).

Legaat ten behoeve van de kleinkinderen. U kunt door een legaat een bedrag aan uw kleinkinderen doen toekomen. Voor ieder van hen is een bedrag van € 22.918 (2023) vrijgesteld van erfbelasting. Dit kan een aanzienlijke besparing op de totaal te betalen erfbelasting betekenen.

7. Het levenstestament

Het levenstestament is een bijzonder testament. In de testamentvormen die we hiervoor hebben besproken, legt u vast wat er na uw overlijden met uw nalatenschap moet gebeuren. Dit testament werkt dus pas als u overlijdt. Een levenstestament werkt voor situaties tijdens uw leven.

In een levenstestament legt u vast wat u wilt dat er gebeurt als u zelf (tijdelijk of blijvend) niet in staat bent om uw zaken te regelen. Die situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen als u voor langere tijd ziek wordt, ten gevolge van bijvoorbeeld een verkeersongeval in coma komt te liggen of gaat dementeren.

In het levenstestament kunt u verschillende zaken regelen. Hierbij kunt u denken aan: medische zaken, zaken over het beheer van uw vermogen en wie er bevoegd wordt om namens u te handelen (volmacht). In een levenstestament geeft u iemand een volmacht, zodat deze persoon namens u kan handelen. Het is mogelijk om in het levenstestament een toezicht-houder te benoemen. Ook kunt u ervoor kiezen om de gevolmachtigde(n) eens in de zoveel tijd verantwoording te laten afleggen aan bepaalde personen, bijvoorbeeld uw kinderen. In een levenstestament kunt u financiële zaken regelen. U kunt regelen dat de gevolmachtigde uw woning kan verkopen, uw inboedel kan verkopen of opslaan, kan beschikken over uw bankrekeningen en uw beleggingen kan beheren. Maar ook kunt u regelen dat de gevolmachtigde namens u schenkingen kan doen.

Naast financiële zaken kunt u in een levenstestament medische wensen regelen. Hierbij kunt u denken aan wel of juist niet behandelen in bepaalde situaties. Daarnaast kunt u ook andere persoonlijke wensen opnemen, bijvoorbeeld over uw verzorging of de zorg voor uw huisdieren.

Het levenstestament kan centraal geregistreerd worden. Hoewel dit niet wettelijk verplicht is, is het wel verstandig, omdat dan het bestaan van het levenstestament bekend is.

8. Wat kan Van Lanschot voor u doen?

Onze estate planners kunnen een analyse maken van uw situatie als u komt te overlijden. Na inventarisatie van uw familiesituatie, uw financiële situatie en uw wensen, kunnen zij aangeven of dit overeenkomt met zoals u het nu hebt geregeld. Hierbij nemen zij zowel de fiscale als de civiele kant in ogenschouw. Daarnaast geven onze estate planners aan welke aanpassingen u kunt bespreken met de notaris. Samen met uw notaris werken onze estate planners dan aan een maatwerkoplossing.

Belangrijk is om bij grote veranderingen, maar tenminste elke vijf jaar, uw testament te beoordelen en na te gaan of het nog in overeenstemming is met uw situatie en wensen. Ook is het verstandig om na te (laten) gaan of er nog wijzigingen in de wetgeving zijn geweest die van invloed zijn op de uitwerking van uw testament.

Van Lanschot | 0800 1737 | www.vanlanschot.nl

Disclaimer

De informatie die is opgenomen in deze publicatie is uitsluitend bestemd voor algemene doeleinden. Met uw individuele specifieke omstandigheden is geen rekening gehouden. De informatie kan niet worden beschouwd als een juridisch, financieel, fiscaal of ander professioneel advies. Wij adviseren u op grond van de informatie niet meteen tot actie over te gaan en voorafgaand aan uw eventuele actie eerst deskundig advies in te winnen. Deze publicatie is geen aanbod en u kunt aan deze publicatie geen rechten ontleen.

Bij de totstandkoming van deze publicatie hebben wij de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht bij de selectie van externe bronnen. Wij kunnen niet garanderen dat de informatie van deze bronnen die in deze publicatie is opgenomen juist en volledig is of in de toekomst zal blijven. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor druk- en zetfouten. Wij zijn niet verplicht de informatie die we hebben opgenomen in deze publicatie te actualiseren of te wijzigen. Alle rechten ten aanzien van de inhoud van de publicatie worden voorbehouden, inclusief het recht van wijziging. Het is niet toegestaan de gegevens in deze publicatie geheel of gedeeltelijk te reproduceren, in welke vorm dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Van Lanschot Kempen NV.

Overige informatie

Van Lanschot Kempen NV, ook handelend onder de naam Van Lanschot, is statutair gevestigd aan de Hooge Steenweg 29, 5211 JN te 's-Hertogenbosch, KvK nr. 16038212 met btw-identificatienummer NL0011.45.770.B01, is als bank geregistreerd in het Wft-register en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank NV (DNB), Postbus 98, 1000 AB Amsterdam, en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Postbus 11723, 1001 GS Amsterdam. Van Lanschot Kempen NV kan optreden als aanbieder van betaal-, spaar- en kredietproducten, als bemiddelaar in verzekeringsproducten en als verlener en/of uitvoerder van beleggingsdiensten.

Voor eventuele klachten inzake onze financiële dienstverlening kunt u zich richten tot uw eigen kantoor van Van Lanschot, de afdeling Klachtenmanagement van het hoofdkantoor, Postbus 1021, 5200 HC 's-Hertogenbosch of het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (Kifid), Postbus 93257, 2509 AG Den Haag.